

Konya Huzur Bahçesi

Konya Peace Garden

Yrd. Doç. Dr. Yıldız AKSOY *

ÖZET

Günümüzde özellikle büyük şehirlerde yaşayan insanlar, şehrin gürültüsünden, stresinden, yoğunluğundan vb. nedenlerle kaçıp dinlenebilecekleri genelde şehrin dışında bağ evleri, çiftlik evleri veya villalar yapmaktadırlar. Bunların yanı sıra bahçeli veya çiftlik evlerinde oturmayı tercih eden ailelerde bulunmaktadır. Bu araştırmada hobi bahçelerinin şehir ortamında insan hayatındaki yeri ve önemi belirtildikten sonra hobi bahçelerinin tarihsel gelişimi ve planlama ilkeleri üzerinde durulmuştur. Konya huzur bahçesi araştırma alanı olarak seçilmiştir. Konya kentinde artan kentleşme hareketleri halkın rekreasyonel alanlara ihtiyacını atırmaktadır. Konya huzur bahçeleri kentte yaşayanların boş zamanlarında daha çok meyve, sebze, süs bitkileri üretiminde kullandıkları küçük tarım parselleridir. Konya huzur bahçelerinin rekreasyonel, ekolojik, sosyal, ekonomik ve eğitsel açıdan pek çok işlevleri bulunmaktadır. Huzur bahçeleri insanların doğa ile olan ilişkilerini yeniden düzenleme, ekonomik fayda sağlama, kentlere yeşil alan kazandırma açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Hobi bahçeleri, Konya, Huzur Bahçesi.

ABSTRACT

Nowadays people who especially live in big cities, causes of the noise of the city, stress, intensity make bond houses, farm houses or villas outside of the city where you can flee and relax. In addition, there are families who prefer to sit in the garden or the farm house. After place and importance in human life of hobby gardens specified and focuses on the historical development of planning principles in this study. Konya peace garden was selected as the research area. Increasing urbanization movements in Konya that have increased requirements of people to the recreational areas. Konya peace gardens have recreational, ecological, social, economical and educational functions. Konya peace gardens are small farming places used by cultivators in their leisure time for the production of fruit, vegetable and ornamental plant crop. Peace gardens are important for reorganizations of relations of people with nature, economical contribution, bringing green areas to cities.

Keywords: Hobby Gardens, Konya, Peace Garden.

*İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, yildiz.aksoy@medeniyet.edu.tr.

1. Giriş

1. 1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

İnsanın doğası gereği tabiatla iç içe yaşadığı dönemlerde, sağlıklı ve mutlu bir hayat sürdürdüğü bilimsel olarak kanıtlanmıştır. 1900'lü yılların başlarında Avrupa'da bilimsel olarak gözlenen, iş hayatının getirdiği stresin giderilmesi amacıyla, insanın doğasında olan, doğayla iç içe yaşama gerçeği bilim adamları tarafından gündeme getirilmiştir. İnsanların yeşil alanlara olan ihtiyacının karşılanması amacı ile yoğun kentlerin içerisinde, insanların kolayca ulaşabilecekleri ve doğayla buluşabilecekleri mekânlar tesis edilme yoluna gidilmiştir.

Kentte yaşayanların günlük rekreatif ihtiyaçlarını karşılayabilecek alanlar çocuk oyun alanları, spor alanları, cep, küçük, mahalle, semt ve şehir parkları (Aksoy, 2001), kamu kurum bahçeleri, yollar, meydanlar, ev bahçeleri ve tematik bahçelerdir (İngiliz, Fransız ve Türk Bahçeleri) (Özkan ve ark. 1996).

Yeşil alanların insan sağlığında çok önemli bir yeri vardır. İnsanlar huzurlu ve sakin zamanlar geçirebilmek için yeşil alanları tercih ederler. Yeşil alanların insan psikolojisi üzerine olumlu etkileri vardır (İçmeli, 2003).

Ancak kent içerisinde halkın rekreasyon ihtiyacını karşılayan yeşil alanlar hem sayı hem de alansal olarak yetersiz durumdadır (Aksoy, 2001). Bu sebeplerle kentlerde yaratılacak hobi bahçeleri kent insanı için farklı bir yeşil alan sağlamak açısından önem taşımaktadır (Özkan ve ark. 1996).

100 yıllık bir geçmişi olan hobi bahçelerine görüldükleri ülkelerde ve çeşitli dönemlerde farklı isimler verilmiştir. Almanya'da önceleri Armengarten, Schrebergarten, Arbeitergarten isimleri ile tanınan kent küçük bahçelerine günümüzde Kleingarten adı verilmektedir. İngiltere'de Guinen Garden, Allotment Garden ve Hobby Garden, Amerika Birleşik Devletlerinde ise Street Garden ve Community Garden isimleri karşımıza çıkmaktadır (Özkan ve ark. 1996).

İngiltere Federasyonu (2003); "Hobi bahçeleri ve kent çiftlikleri insanlar; hayvanlar ve bitkiler ile işleyen birer projedir. Her biri kendi içinde ayrı ve özeldir. Önemli olan katılımcıların yaptıkları işe daha çok yönelmesini sağlayarak bu bahçelerin ve çiftliklerin toplum tarafından yönlendirilmesi ve yönetilmesidir." tanımlamasında bulunmuştur. Ülkemizde ise bu mekânlara Küçük Bahçe, Halk Bahçesi, Kent Bahçesi, Hobi Bahçesi ve Kent Küçük Bahçesi, birden çok kent küçük bahçesine de Kent Küçük Bahçe Parkı isimleri verilmektedir. Hobi bahçelerinin kentin merkezinde ya da yakın çevresinde, genellikle belediyeler tarafından kurulan ve küçük parseller halinde, belirli süreler için, bazı koşullar altında kent halkına kiralanarak rekreasyonel alanlar olduğu tanımlanmaktadır (Kılıç, 1995).

Bu çalışmada hobi bahçelerinin öneminin ve planlama ilkelerinin Konya Huzur Bahçeleri örneğinde öneminin ortaya konulmasına çalışılmıştır. Şehir planlamasında hobi bahçelerinin hem büyüklük hem de konum olarak yer alması gerektiği üzerinde durulmuştur.

1. 2. Araştırmada Kullanılan Materyaller ve Yöntemler

Araştırmanın materyalini Konya Huzur Bahçeleri oluşturmaktadır. Araştırmada iki yöntem kullanılmıştır. Bu yöntemler ikincil kaynak araştırması ve birincil kaynak araştırmasıdır. İkincil kaynak araştırmasında, konuyla ilgili toplanmış veri ve bilgiler bir araya getirilip, özetlenmiş, analiz edilip değerlendirilmiştir. Bu veri ve bilgiler, kitaplar, süreli yayınlar, tezler, resmi yayınlar ve özel belgelerden elde edilmiştir. Birincil kaynak araştırmasında ise gözlem ve görüşme teknikleri ile bilgiler toplanmıştır.

2. Hobi Bahçelerinin Tarihsel Gelişimi

1900'lü yılların başlarında Avrupa'da bilimsel olarak gözlenen, iş hayatının insana getirdiği stresin giderilmesi amacıyla, insanın doğasında olan, tabiatla iç içe yaşama gerçeği bilim adamları tarafından gündeme getirilmiştir. Bu ihtiyacın giderilmesi amacıyla, yoğun kentlerin içerisinde, insanların kolayca ulaşabilecekleri ve doğayla buluşabilecekleri mekânlar kurulmuştur. Hobi bahçeleri ilk olarak Almanya'da ortaya çıkmıştır (Özkan ve ark. 1996).

Almanya ile aynı dönemlerde Fransa'da sosyal yaraları sarmak ve suçu önlemek amacı ile ilk hobi bahçeleri kuruluşuna dair projelerin uygulanmasına başlanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde ise 1960'lı yıllarda toplum psikolojisindeki bozulmalarda görülen artış ve aynı zamanda toplumun topraklarını kontrol edememesinden doğan eksikliğe bir tepki olarak gelişmiştir. Birçok topluluk (gençlik kulüpleri, semt sakinleri dernekleri ve toplum merkezleri gibi) oturdukları çevredeki boş alanları fark ederek, bu yerlerin kendi ihtiyaçlarına hizmet edecek "hobi bahçeleri" olarak kullanılmasına karar vermişlerdir. İngiltere'deki ilk kent çiftliği Kentish Town, Londra'da 1972 yılında hizmete girmiştir. Bu projede sadece bahçe işleri değil, çiftlik hayvanları da bulundurulmuştur. Kent çiftliği tanımı ise çiftlik hayvanlarının da bünyesinde bulunduğu hobi bahçesi olarak açıklanmaktadır. Bu ilk örnek Hollanda'daki çocuk çiftliklerinden esinlenerek yaratılmıştır. İngiltere'deki ilk hobi bahçelerinden bir diğeri 1976 yılında Bristol'de açılmıştır. 1980'li yılların başından itibaren hobi bahçeleri benimsenmiş ve sayıları hızla artmıştır. Günümüzde İngiltere'de 65'in üzerinde kent çiftliği ve 520'nin üzerinde hobi bahçesi bulunmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk hobi bahçesi, 1973 yılında New York kentinde kurulmuştur. Bu hobi bahçesi Manhattan'da Bowery ve Houston Caddelerinin kuzeydoğu köşesinde yer almaktadır. 17'nci yüzyılda buranın güney ucunda bulunan bir çiftlik ise Amsterdam'ın Hollandalı valisi Peter Stuyvesant tarafından alınmıştır. Yüzyıllar içinde Bowery kökten değişmiş birçok bina terk edilmiş, 1970'li yıllarda ise tamamen yıkılmıştır. 1973 yılında Liz Christy adındaki yerel vali, Green Guerillas isimli grup ve buradaki bahçe çalışanları ile birlikte parselleri bitkilendirmişlerdir. 23 Nisan 1974 tarihinde Bowery Houston Hobi çiftliği aylık kiraya verilmeye başlanmıştır (Anonymous, 2003).

Avrupa'da ve daha sonra A.B.D' de ortaya çıkan bu hobi bahçesi fikri diğer ülkeler tarafından da benimsenmiş ve yaygınlaşması sağlanmıştır. Türkiye' deki ilk hobi

bahçesi tesisi “Bursa, Küçük Bahçe Tesisleri” projelendirmesi başlığı altında 1985 yılında başlatılmış ve bahçeler, 1986 yılı sonunda kullanıma açılmıştır (Özcan ve ark. 1996).

Hobi bahçeleri tanınmaya ve yayılmaya başlayarak 1989 yılında “İzmir Kent Bahçeleri” ve onu takiben Konya Huzur Bahçeleri kurulmuş ve hayata geçirilmiştir.

2. 1. Hobi Bahçelerinin Planlama Özellikleri

İngiltere Federasyonu (2003), hobi bahçelerinin ortak özelliklerini bir bildiri ile sunmuştur. Buna göre;

- Kendi toplumlarının değişken ihtiyaçlarına cevap verebilmek,
- Kullanılmayan veya ölü durumdaki boş alanları değerlendirmek,
- Gönüllülerin çalışabilecekleri bir ortam yaratmak,
- İnsanları çiftçilik ve bahçecilik konusunda eğitime şansı yaratmak,
- Organik metotlar; yeniden dönüşüm gibi olguları kullanarak topluma ve aynı zamanda doğaya dönük çalışmak ve böylece toplumun bahçeyi yönetmesini sağlamaktır (Anonymous, 2003).

Bölge halkının ihtiyaçlarına, toprağın uygunluğuna göre her bahçe ayrı ayrı gelişmektedir ve hobi bahçeleri genel olarak yerleşimin yoğun olduğu bölgelerde bulunmaktadır. Bunun nedeni ise halkın yeşil alana duyduğu ihtiyaç olarak açıklanmaktadır.

Hobi bahçeleri, çok katlı apartman insanının hasret olduğu birçok aktiviteyi yaşama geçirme olanağı vermektedir. Kullanıcılar, belirli süreler için de olsa sahiplendikleri bu alanlarda toprakla uğraşmak, onu işlemek, bitki yetiştirmek, çeşitli bitkilerin bakımı ile ilgilenmek, ürün elde etmek gibi çok zevkli ve yararlı el emeğiyle uğraşmakta ya da yeşillikler arasında oturarak, seyrederek, dinlenerek, piknik yaparak, rekreasyon gereksinmesini sağlamaktadırlar. Topluma açık olarak planlanan hobi bahçeleri, kentin aktif ve pasif yeşil alanlarını arttırmakta, içerdikleri çok yönlü bitki örtüsü ile kent akciğerlerini büyütmede ve kent görünümüne estetik kazandırmaktadır. Hobi bahçelerinin planlamasının en önemli amaçlarından birisi ise; kent içi ya da bitişiğinde mevcut kamu alanlarının açık alan kimliğini koruyarak yapılaşmaların önlenmesi ve işlevsel değeri büyük yeşil alanlar haline dönüştürülmeleridir (Kılıç, 1995).

Hobi bahçelerinin kentte kurulacağı alanlar, konum olarak kent içi yerleşim birimlerinin çevresindeki açık alanlar ya da kent çevresindeki yeniden düzenlenmesi ve ıslah edilmesi gereken alanlar olabilmektedir. Hobi bahçelerinin ulaşımı kolay ve kamu hizmetlerinden yararlanılabilen alanlarda kurulması, kullanıcıların bu alanlardan en yüksek verimi almalarını sağlamaktadır. Ayrıca doğal koşulların ve iklimsel verilerin yer seçimi esnasında dikkate alınması gerekmektedir.

Ürgenç'e (1992) göre; seçilecek yerin çevresinde hava kirliliği yaratabilecek tesislerin bulunması sakınca yaratabilmektedir. Örneğin; çimento fabrikaları gibi. Bu nedenle endüstri ve trafiğin kirletici yoğunluğunun dikkate alınması, rüzgâr, duman ve hava sirkülasyonunun dikkatle izlenmesi gerekmektedir. Seçilecek sahanın düz olması fakat buna karşılık pahalı yatırıma neden olacak drenaj güçlüklerinin bulunmaması, sık sık su basmaları olan bir yerde olmaması gerekmektedir. Hobi bahçesinin meyilli yerlerde kurulması söz konusu olduğunda kuzey bakılar ve yağış alan bölgeler için güney bakılar tercih edilmelidir.

İngiltere Federasyonuna göre; hobi bahçeleri boyutları 10 m² ile 39 ha arasında değişen büyüklüklerde planlanmaktadır (Anonymous, 2003).

2. 2. Konya Huzur Bahçeleri

2. 2. 1. Huzur Bahçelerinin Planlama Özellikleri

Huzur Bahçeleri Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından Selçuklu İlçesi Sille Parsana Mahallesi'nde 2005 yılında faaliyete geçirilmiştir.

Konya Büyükşehir Belediyesi "apartman hayatının ve kalabalık şehir yaşantısının sonucu oluşan gerilimi ve stresi atabilmek için Konya halkını hobi amaçlı toprakla buluşturarak, meşguliyet kazandırmak ve 'havayı, toprağı ve suyu kirletmeden' üretebilmenin verdiği şevk ile mutlu olabilme fırsatı sağlamak, ailelerin çocukları ile sürekli piknik yapabilme imkânı sağlamak, çevrecilik anlayışını ve yeşil alan kültürünün gelişmesini sağlamak, genç nüfusa ve çocuklara yardımlaşma duygusunu aşlamak, alanda yapılacak sosyal etkinliklerle bölgeye canlılık kazandırmak, sportif etkinlikleri yaymak katılımcıları spora yönlendirmek, çocuklara yabani ve evcil hayvan sevgisini kazandırmak" amacıyla huzur bahçelerini faaliyete geçirdiklerini belirtmişlerdir (Konya Büyükşehir Belediyesi, 2008).

Görsel 1: Huzur Bahçeleri Genel Yerleşim Planı

Huzur Bahçeleri 250 bin m²'lik alanda bin parselden oluşmaktadır. Her parsel kulübeli ve kulübesiz 150'şer m²'dir. Her bahçede Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından dikilen çınar ve ıhlamur ağaçları, kulübe yapımı için sert zemin alanı, su sayacı ve çeşmesi mevcuttur (Görsel 1).

Huzur bahçelerinde sevk ve idarenin yapıldığı, tarımsal faaliyetler konusunda danışmanlık hizmetlerinin verildiği, bahçıvanlık kursunun yapıldığı ve okuma salonunun bulunduğu bir idari bina; kafeterya, sportif etkinlik alanları, çocuk oyun alanları, fitness alanı, genel aydınlatma sistemleri, sesli anons sistemi vs. bulunmaktadır (Görsel 2 ve 3).

Görsel 2: Huzur Bahçelerinde Yer Alan Çocuk Oyun Alanı

Görsel 3: Huzur Bahçelerinde Yer Alan Spor Alanı (Basketbol Sahası)

2. 2. 2. Huzur Bahçelerinin Kullanım Özellikleri

Bahçe güvenliği güvenlik kameraları ve özel güvenlik elemanlarıyla sağlanmaktadır. Her yıl hasat şenlikleri kapsamında en güzel meyve-sebze ve bahçe yarışması düzenlenerek bu konuda bahçe sakinleri özendirilmekte, organik tarım da teşvik edilmektedir. Satranç ve tenis turnuvaları da düzenlenerek bölgedeki sportif faaliyet canlılığı artırılmaktadır.

Huzur bahçelerini kullanım koşulları belediye tarafından aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

Bahçe sakini, kendisine tahsis edilen bahçeyi bir başkasının kullanımına tahsis edememektedir.

Bir bahçe sakinine birden fazla bahçe verilmemektedir. Doktor raporu ile aile efradından birinin toprakla uğraşması zorunlu olanlara tahsiste öncelik tanınmaktadır.

Huzur Bahçeleri mevcut su kuyularının işletilmesi ve çevre sulama abonelik işlemleri KOSKİ Genel Müdürlüğü'nce yapılmakta olup çevre sulama aboneliği yapılan bahçe sakinlerine ücreti mukabilinde su verilmektedir. Bahçe sakini KOSKİ Genel Müdürlüğü'nden kendi adına abonelik yaptırmaktadır. Abonelik için istenecek tüm masraflar ve su sarfiyat bedeli bahçe sakini tarafından ödenmektedir. Bahçe tahsis ücreti ise her yıl için Belediye Meclisince ayrıca belirlenmekte olup, ilgili yılın Nisan ve Temmuz aylarında iki eşit taksit halinde hiçbir ihtara gerek kalmaksızın Belediye veznesine ödenmektedir (Konya Büyükşehir Belediyesi, 2008).

Bahçe sakini ahşap kulübelerini, Belediyenin verdiği projeye uygun olarak yaptırmaktadır (Görsel 4).

Görsel 4: Huzur Bahçelerinde Yer Alan Küçük Ahşap Yapılar

Ahşap kulübelerin korunması, bakımı, bahçe sakini tarafından yapılmakta olup; kulübeler Belediyenin belirlediği renkte koruma amaçlı olarak her yıl boyanmaktadır.

Huzur bahçelerinde genel aydınlatma mevcut olup; kulübelere ayrıca elektrik verilmemektedir. Huzur Bahçesi'ne kalıcı olarak herhangi bir ilave yapı, gölgelik, lavabo vb. yapılamamakta, bahçe içerisine parke, kum, çakıl vb. maddeler konulmamaktadır.

Temel hizmetlerdeki arıza, bakım ve onarımlar Belediye tarafından yaptırılmaktadır. Diğer taraftan bahçe ile ilgili su arızası, musluk tamiri gibi hususlarda Belediye hizmet vermemektedir. Bahçe sakini kendi sorumluluk alanındaki tamiri ve bakımı yaptırmak zorundadır. Herhangi bir ihmali söz konusu olan bahçe sakini hakkında yaptırım uygulanmaktadır (Konya Büyükşehir Belediyesi, 2008).

Huzur bahçelerinde sulama yöntemi olarak damla sulama sistemi kullanılmaktadır (Görsel 5).

Görsel 5: Huzur Bahçelerinde Sulama Sistemi Detayları

Bahçeye su verilme zamanları Belediye tarafından belirlenmekte olup bahçe sakini bu programa uymaktadır. Her bahçe sakini sulama sistemine ait yapıları (su saati, vana, çeşme, su borusu, damla sulama malzemeleri vs.) kış donuna karşı korumaya almak zorundadır.

Belediyece belirlenen bahçe sınırı kullanılmakta ve bu sınıra canlı çit bitkileri dikilmektedir (Görsel 6 ve 7).

Görsel 6: Huzur Bahçelerinde Mavi Servi (*Cupressus arizonica*)'den oluşan canlı Çit Örneği

Görsel 7: Huzur Bahçelerinde Taflan (*Euonymus japonica*)'dan Oluşan Canlı Çit Örneği

Her bahçedeki çit bitkilerinin sulanması, yabani otların temizlenmesi ve yeşil bir çit haline getirilmesi bahçe sakinine aittir. Bahçeye dikilecek her türlü sebze, çiçek, vb. bitkilerin dikim mesafesi çit bitkilerine en az 50 cm olmalıdır. Çit bitkilerinin 50 cm kenarına ve içine mısır, ayçiçeği, kabak vb. hiçbir bitki dikilmemektedir (Karaman Belediyesi, 2008).

Bahçe sakini, bahçeyi amaca uygun olarak süs bitkileri, sebze, meyve vb. tarımsal faaliyetlerde kullanmakta, boş ve bakımsız bırakmamaktadır (Görsel 8, 9, 10).

Görsel 8 ve 9: Huzur Bahçesinde Sebze Yetiştirilmesi

Görsel 10: Huzur Bahçesinde Süs Bitkileri Yetiştirilmesi

Huzur Bahçesi'nde organik tarım metodunun genel kurallarına uygun üretim tavsiye edilmektedir. İlaçlama ve gübreleme belediyenin bilgisi dâhilinde yapılmaktadır. Belediye bu konuda danışmanlık hizmeti vermektedir.

Bahçe sakini, tahsis edilen Huzur Bahçesi'ne projede gösterilen yerlere dikilmek üzere meyveli ya da meyvesiz en az 2 en fazla 4 ağaç dikmek zorundadır. Kuruyan ağaçların yerine Belediyenin izni ile yenisi dikilmektedir (Görsel 11).

Huzur Bahçesi'nde her türlü evcil ve yabani hayvan beslemek yasaktır. Huzur Bahçesi'ne kamyon, kamyonet ve otobüsle girilmemektedir. Otomobil ile girilmesi halinde trafiği aksatmadan, bahçe sahibi kendi tahsisli alanının kenarına park etmektedir (Konya Büyükşehir Belediyesi, 2008).

Görsel 11: *Platanus orientalis* (Doğu çınarı) Dikilmiş Bahçe Örneği

3. Sonuçlar ve Öneriler

Konya Huzur Bahçeleri örneğinde olduğu gibi Hobi bahçelerinin planlamaları yapılırken:

Alanda iyi bir hava akımı için aks oluşturulmalı gerekiyorsa rüzgâr perdeleri kurulmalıdır.

Alan çevresinde ve parsel aralarında sınırlamalar yapılmalıdır.

Parsel içlerindeki sulama tesislerinin “damlama sulama” olarak tercih edilmesi gerekmektedir. Bu yapılar ekolojik; su kaybı olmayan, en tasarruflu sulama sistemleridir.

Arazinin tesviyesi yapılmalı, tesviye doğal yüzey toprağını bozar, mevcut drenaj iyileştirilmeli ve yüzey suları alandan uygun alt yapı tesisleri ile drene edilmelidir.

Drenaj, aydınlatma, sulama, danaburnu tuzakları gibi toprak altı çalışmaları ve inşaat faaliyetleri bittikten sonra bitkilendirme çalışmalarına başlanmasına dikkat edilmelidir. Alandaki çalışmalar sona ermeden bitkisel materyal kullanılması hem bitkiler için hem de yapılmakta olan çalışmalar için sorun teşkil edebilmektedir.

Toprak, kum, gübre gibi çeşitli harç materyali hazırlama üniteleri, alet ve makineler için depolar kurulmalıdır.

Ayrıca korunak ve tenteler, oturma birimleri, duş ve giyinme kabinleri, gezinti ve koşu yolu, kafeterya, revir, küçük çaptaki spor tesislerinin bulunması kullanıcıların bütün günlerini geçirebilecekleri ve tüm ihtiyaçlarını rahat bir şekilde karşılayabile-

cekleri alanlara dönüşmesini sağlamış olacaktır.

Hobi bahçelerinin genel alanının ve ortak kullanım mekânlarının peyzaj düzenleme çalışmalarının yapılması ve ekim parsellerinin sebze ve meyveler ile bitkilendirilmesi birbiriyle ilgili fakat farklı meslek gruplarının ortak çalışma alanını oluşturmaktadır. Konya Büyükşehir Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü'nün sorumluluğunda olan Huzur Bahçelerinin planlama ve işletiminden sorumlu ekipde de Peyzaj Mimarları ve Ziraat Mühendisleri birbirleriyle bağlantılı disiplinler halinde çalışmaktadırlar.

Huzur Bahçeleri'nde görüldüğü gibi bahçelerde sadece sebze ve meyve değil aynı zamanda tek yıllık ve çok yıllık otsu, odunsu bitkiler ile görsel özellikteki süs bitkileri yetiştirilmekte, çim alanlara da yer verilebilmektedir.

Hobi bahçelerinin bitkilendirilmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar:

Alandaki mevcut bitkilerin dikkate alınması ve gerekiyorsa koruyucu önlemlerin uygulanması gerekmektedir.

Rüzgâr ve görüntü perdelemesi gibi peyzaj onarımının konusu içerisine giren bitkilendirmelerde, bölgedeki mevcut bitki türlerinden yararlanılmalı, en iyi uygulamaya ulaşabilmek için bitkiler belirli bir kompozisyon halinde yerleştirilmelidir.

Parsel aralarında ve ortak kullanım mekânları etrafında gölgeleme aksı sağlama ve yönlendirmeyi güçlendirmesi amacıyla alle bitkilendirilmesi yapılmalıdır.

Yürüyüş yolları, oturma birimleri ve diğer ünitelerin çevrelerine uygun peyzaj düzenlemeleri yapılmalıdır.

Bitkilerin tür ve seçimi, alanın ihtiyaçlarına uygun olarak doğal koşullar dikkate alınarak belirlenmelidir. Yeni kurulan hobi bahçelerinin düzenlenmesinde görsellik ve işlevsellik bakımından hızlı büyüyen türlerin seçilmesi tercih edilmelidir.

Çim alanlarda ise çim türü seçimlerinde iklim, dayanıklılık, hastalıklara karşı hassaslık gibi özellikler göz önüne alınarak karışım çim uygulanmalıdır.

İnsanların kendilerini doğayla iç içe hissedebilecekleri bir mekân yaratılmaya çalışılmalıdır.

Hobi bahçeleri önemli işlevlerine rağmen ülkemizde birkaç örnek dışında tanınmamış ve yaygınlaşmamıştır. Hobi bahçeleri; ülkemizde, yetersiz sayıda bulunduğu için bir karşılaştırma yapılmasını ve eksik uygulamaların ortaya konulmasını güçleştirmektedir. Bunun yanında ortak olan en önemli nokta ayrılmış parsellerde yapılan rekreasyonel toprak uğraşlarıdır.

Büyük şehirlerde yeşil alanların azlığı, genelde orta yaş üstü halkın büyük bir yoğunluğunun kırsal kesimlerde büyümüş olması toprakla uğraşmaya özlem duymalarına ve günümüz kentlerinin karmaşasından daha kolay etkilenmelerine sebep

olmaktadır. Ülkemizdeki hobi bahçelerinin oluşması ve gereksinim duyulmasının en önemli nedeni rekreasyonel amaçlarıdır. Fakat yurtdışında özellikle Fransa ve Amerika gibi ülkelerde hobi bahçeleri toplumsal yaraları sarmak veya rehabilite edici özelliklerinden dolayı kurulmuştur (Hassan, 1995).

Kuruluş amaçlarını etkileyen bu toplumsal faktörler aynı zamanda kuruluş planlarını ve görünümünü de değiştirmektedir. Kuruluşu için özel alanların ayrıldığı hobi bahçesi, halk bahçesi, kent çiftliklerinin yanı sıra "street garden" (sokak bahçesi) kültüründe ise apartman aralarındaki boş alanlar kullanılmaktadır. Dolayısıyla tam anlamıyla bir kuruluş çalışmasının yapılması ve altyapı tesislerinin uygulanması alanın seçildiği yere göre farklılaşmaktadır (Kılıç, 1995).

Ülkemizde yerel belediyeler veya özel kuruluşların tespit ettiği alanlarda hobi bahçeleri kurulmaktadır. Oysa ki hobi bahçelerinin yeri, şehir planlarında belirtilmeli ve sadece bu amaca hizmet etmesi için boş bırakılan alanlar olması gerekmektedir. Aynı zamanda kentlerin yoğunluğundan ve düzensizliğinden bunalan insanların rahatlayabilecekleri ortamlara kavuşmaları ve bu sayede kent içi ya da bitişiğindeki mevcut kamu alanlarının, açık alan kimliklerini koruyarak yapılaşmaların önlenmesi de sağlanabilmektedir.

Ülkemizde mevcut tesisler emekliler dışındaki halka kiralanmamaktadır. Bunun daha geniş kitlelere yayılmasının sağlanması ve genç kuşaklara organik tarım hakkında bilgi verilmesi modern bir bakış açısı ile konuya bilinçli yaklaşımı gerektirmektedir.

Günümüzde kullanılmayan çöp depoları, kömür ocakları gibi tahrip edilmiş alanların ıslah edilmesi sonrasında ortaya çıkan açık alanların, yeşil alan olarak rekreasyonel bir amaçla kullanılması çağdaş ve ekolojik bir bakış açısı oluşturmaktadır. Rekreasyonel amaçla kullanılan yeşil alanlar ve park alanlarında yol, bordür ve oturma alanlarında beton ağırlıklı malzemelerin kullanılmamasına dikkat edilmelidir.

Ülkemizdeki hobi bahçelerinde çok yıllık odunsu bitki ekim ve dikimi serbest bırakılmamakta kullanıcılar daha çok sebze yetiştiriciliğine yönlendirilmektedir. Peyzaj düzenlemelerinin yapılması ve süs bitkileri kullanımının serbest bırakılması, bahçelerden beklenen işlevin ortaya çıkmasına katkı sağlayacaktır.

Hobi bahçeleri buldukları semt ve çevresindeki yerleşimlerde oturan insanlar için kurulmuş alanlardır ve kuruluş çalışmalarının çevre halkının istek, ihtiyaç ve özlere göre düzenlenmesi daha kullanışlı mekânların ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Böylece yeni fikirler hayata geçirilebilecek, günümüzde yerini elektronik iletişime bırakan insan ilişkileri ve komşuluk yeniden canlanabilecektir.

Hobi bahçeleri kent içindeki diğer yeşil alanlar ile birlikte ele alınıp kentsel yeşil alan planlaması içerisinde planlanmalı ve kentin kimliğinin oluşmasına katkı sağlamalıdır.

Kaynakça

Aksoy, Y. (2001). *İstanbul Kenti Yeşil Alan Durumunun İrdelenmesi*. Doktora Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Anonymous. (2003). *The Federation of City Farms and Community Gardens, England*. Erişim: 04 Nisan 2015, <https://www.farmgarden.org.uk/about-us>

Hassan, B. (1995). *Educational Models for Community Garden Programs in the United States and Their Potential Application for Sub-Saharan Africa*. PhD Thesis, Kansas State University, Department of Horticulture, Forestry and Recreation Resources, Manhattan-Kansas.

İçmeli, C. (2003). *Kent Planlaması Davranış Psikolojisi*, Basılmamış Ders Notları, Düzce.

Karaman Belediyesi, 2008. Erişim: 06 Mayıs 2008, <https://www.karaman.bel.tr>.

Kılıç, H. (1995). İzmir Kenti Örneğinde Kent Küçük Bahçeleri Planlama Olanakları Üzerine Araştırmalar. Yüksek lisans Tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Konya Büyükşehir Belediyesi Arşivi, 2008. Erişim: 06 Mayıs 2008, <https://www.konya.bel.tr>.

Özkan, B., Kaplan, A., Aslan, N., Kılıç, H. (1996). Ülkemizde Kent Küçük Bahçe Parklarının Gelişimi Üzerine Bir Araştırma. *Ekoloji Çevre Dergisi*, 18, 18-21.